

Панчук І. П.,

здобувач Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ВИТРАТ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ

У статті розглядається сутність та види фінансових витрат, особливості їх обліку, а також запропоновано шляхи вирішення проблем, пов'язаних з обліком витрат фінансової діяльності.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансові витрати, кваліфікаційний актив.

В статье рассматривается сущность и виды финансовых затрат, особенности их учета, а также предложены пути решения проблем, связанных с учетом расходов финансовой деятельности.

Ключевые слова: финансовая деятельность, финансовые затраты, квалификационный актив.

The article deals with the nature and kinds of financial costs, features of accounting and proposed the ways of solving problems of accounting of the financial costs.

Keywords: financial activity, financial expenses, qualifying asset.

Постановка проблеми. У процесі господарської діяльності будь-яке підприємство ставить собі за мету отримання прибутку, що підвищує роль фінансового планування та обліку фінансових витрат на підприємствах. На сучасному етапі обліку фінансових витрат за національними та міжнародними стандартами існують деякі розбіжності. Навіть після затвердження у 2006 році Міністерством фінансів України П(С)БО 31 “Фінансові витрати”, який регламентує порядок обліку фінансових витрат і розкриття їх у фінансовій звітності, не вдалося вирішити всіх проблем та розбіжностей. Це пов'язано з тим, що ця частина обліку для нашої держави є новою та неповністю зрозумілою, тому виникає необхідність подальшого дослідження обліку фінансових витрат та їх капіталізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У літературі недостатньо розкрито питання обліку фінансових витрат. У працях вітчизняних науковців, зокрема, М. В. Кужельного, С. О. Левицької, Л. Г. Ловінської, С. В. Свірко, Л. М. Кіндрацької та інших досліджувались питання формування та відображення на рахунках бухгалтерського обліку витрат. Потреба в подальших дослідженнях за даним напрямом зумовлена сучасними вимогами до інформативності результатів обліку, в першу чергу, обліку елементів доходів та витрат.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є досягнення поставлених завдань, а саме: розкрити сутність фінансових витрат у системі фінансової діяльності; провести порівняння класифікації фінансових витрат за працями вітчизняних науковців; подати перелік рахунків, за якими здійснюється облік витрат фінансової діяльності та визначити етапи їх капіталізації; запропонувати шляхи вирішення проблем обліку фінансових витрат.

Виклад основного матеріалу. Крім операційної та інвестиційної діяльності, підприємство може провадити фінансову діяльність. Фінансова діяльність займає важливе значення в процесі функціонування підприємства та організації його облікової політики. Становлення в Україні ринкових відносин та виходу з кризи сприяють поліпшенню економічного середовища для діяльності підприємств, зокрема, їх фінансової діяльності [8]. Згідно з П(С)БО 4 “Звіт про рух грошових коштів”, фінансова діяльність – це діяльність, яка призводить до зміни розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства [6]. Але таке тлумачення цього поняття не враховує фінансування капітальних вкладень, сплати податків, виплати дивідендів їх засновникам, амортизаційної політики, формування фінансових ресурсів тощо. Тому під фінансовою діяльністю варто розуміти процес збалансування доходів і витрат у рамках господарської діяльності, пов'язаної фінансовими інструментами підприємства [1].

Методологічною базою визначення фінансових витрат, їх обліку та порядку розкриття у фінансовій звітності є П(С)БО 31 “Фінансові витрати”. Згідно з цим П(С)БО фінансовими витратами визнаються витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями (векселі, позики, облігації та інші види короткострокових та довгострокових зобов'язань, на які нараховуються відсотки) [7].

Думки вітчизняних вчених щодо класифікації витрат фінансової діяльності дещо відрізняються, а саме у працях Л. Г. Ловінської [4], М. Ф. Огійчука [5], О. О. Терещенка [8]. У таблиці 1 розглянемо вищезазначені відмінності.

Таблиця 1
Види фінансових витрат у працях вітчизняних вчених

Вид витрат	Л. Г. Ловінська	М. Ф. Огійчук	О. О. Терещенко
На сплату процентів за користування кредитом	+*	+	+
За випущеними облігаціями	+	+	+
Витрати пов'язані з фінансовою орендою	+	_*	-
Інші витрати пов'язані із залученням позикового капіталу	+	-	+
Від спільної діяльності	-	+	-
Від інвестицій в асоційовані підприємства	-	+	-
Сплата дивідендів	+	-	+
Інші фінансові витрати	+	+	+

* + у класифікації зазначено цей вид витрат;
– у класифікації не зазначено цей вид витрат

Відповідно до цієї таблиці, зазначимо, що Л. Г. Ловінська до витрат фінансової діяльності не зараховує витрати спільної та інвестиційної діяльності. Вона їх відокремлює до витрат інвестиційної діяльності, облік яких буде провадитися на рахунку 96 “Втрати від участі в капіталі” та зазначає, що облік фінансових витрат проводиться на рахунку 95 “Фінансові витрати” [4]. У трактуванні вченого М. Ф. Огійчука, зазначені витрати належать до складу фінансової діяльності, а облік фінансових витрат провадиться на рахунках 95 і 96 [5]. Деякі науковці не виділяють окрему класифікацію фінансових витрат, тому що зараховують їх до “інших фінансових витрат”.

Згідно з інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, на рахунку 96 “здійснюється облік втрат від зменшення вартості інвестицій, облік яких ведеться за методом участі в капіталі, що виникають у процесі інвестиційної діяльності підприємства” [2]. У зв'язку із таким трактування виникають розбіжності щодо визначення витрат інвестиційної та фінансової діяльності. Ці питання є дискусійним як в економічній літературі, так і у нормативно-правовій базі бухгалтерського обліку.

Облік фінансових витрат ведеться на активному рахунку 95 “Фінансові витрати”, який включає субрахунки: 951 “Відсотки за кредит” (облік витрат, пов'язаних з нарахуванням та сплатою відсотків);

952 “Інші фінансові витрати” (облік витрат, пов'язаних із залученням позикового капіталу, нарахуванням відсотків за договорами кредитування, фінансової оренди та ін.) [3].

Фінансові витрати з цих рахунків списуються у дебет рахунку 792 “Результат фінансових операцій”, на якому визначається фінансовий прибуток чи збиток, а також враховуються витрати, що обліковуються на рахунку 96. У таблиці 2 наведемо приклад кореспонденцій бухгалтерського обліку фінансових витрат [3; 5].

Таблиця 2
Типові бухгалтерські проведення з обліку фінансових витрат

№	Зміст	Кореспондуючі рахунки	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1.	Нараховано відсотки підприємству за користування кредитом	951 “Відсотки за кредит”	684 “Розрахунки за нарахованими відсотками”
2.	Сплачено проценти за кредит	684 “Розрахунки за нарахованими відсотками”	311 “Поточні рахунки в національній валюті”
3.	Відображено відсоткову заборгованість з фінансової оренди	952 “Інші фінансові витрати”	684 “Розрахунки за нарахованими відсотками”
4.	Погашена відсоткова заборгованість з фінансової оренди	684 “Розрахунки за нарахованими відсотками”	311 “Поточні рахунки в національній валюті”
5.	З каси підприємства оплачено витрати, пов'язані із випуском облігацій	952 “Інші фінансові витрати”	301 “Каса в національній валюті”
6.	Відображено заборгованість за користування основними засобами, взятих на фінансовий лізинг	952 “Інші фінансові витрати”	685 “Розрахунки з іншими кредиторами”

№	Зміст	Кореспондуючі рахунки	
		Дт	Кт
1	2	3	4
7.	Нараховано відсотки по облігаціях	952 "Інші фінансові витрати"	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"
8.	Списання фінансові витрати на фінансовий результат	792 "Результат фінансових операцій"	95 "Фінансові витрати"

Починаючи з 2011 р. підприємства та організації, перелік яких подано в П(С)БО № 31, проводять капіталізацію фінансових витрат. Під капіталізацією розуміють включення до собівартості кваліфікаційного активу ту частину фінансових витрат, які були понесені на створення цього активу [7]. Тобто до вартості кваліфікаційного активу включають не всю суму фінансових витрат. Прикладом таких витрат можна вважати такі:

- сплачені відсотки за кредит, який було взято для створення кваліфікаційного активу;
- сплачені відсотки за облігації, які було випущено для фінансування кваліфікаційного активу;
- інші витрати, пов'язані із будівництвом, придбанням, виробництвом та доведення до стану готовності кваліфікаційного активу.

Прикладом кваліфікаційних активів є:

- розробка програмного забезпечення;
- будівництво будинку, споруди;
- реконструкція будівлі;
- незавершене капітальне будівництво;
- запаси, виготовлення яких пов'язане з тривалим операційним циклом та інші [5].

Для точності обрахунку величини фінансових витрат, що підлягають капіталізації, в роботі запропоновано етапи (див. рис. 1).

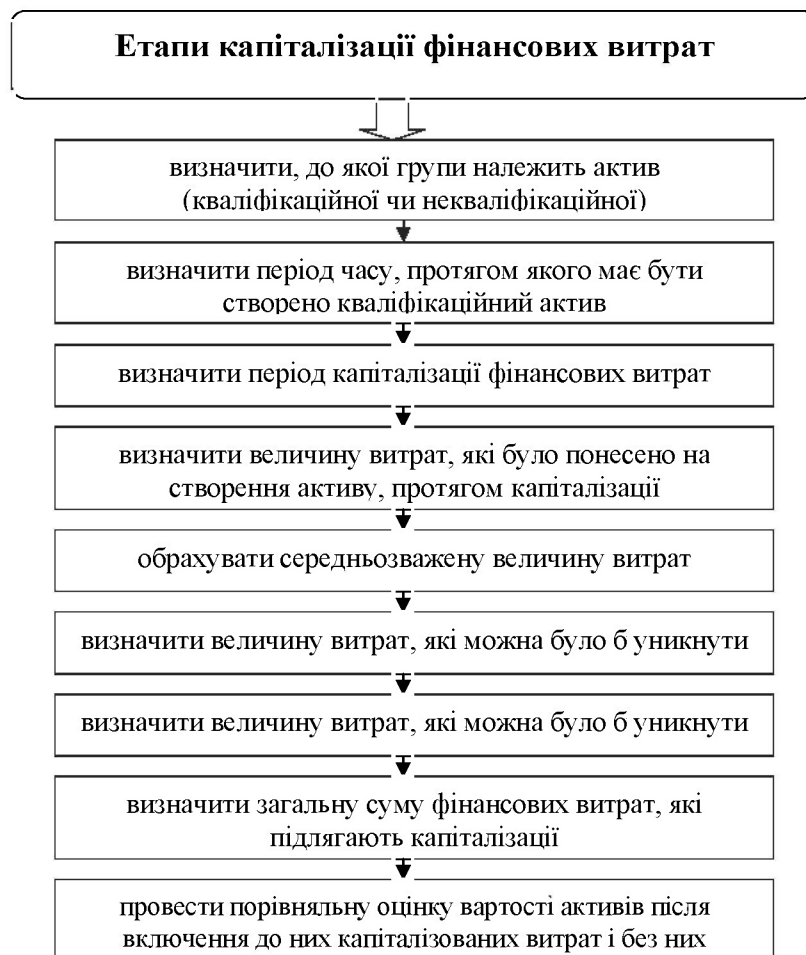

Рис. 1. Етапи капіталізації фінансових витрат

Якщо на творення декількох видів кваліфікаційного активу було, наприклад, взято позику у банку, тоді на четвертому етапі капіталізації можуть виникнути деякі труднощі із визначенням необхідної величини фінансових витрат за кожним із капіталізованих активів. Також суттєвою проблемою у бухгалтерському обліку фінансових витрат виступає відсутність порівняльної оцінки вартості активу з урахуванням фінансових витрат, що були понесені на його створення та без них. Таке порівняння дало б можливість визначити роль таких витрат у господарській діяльності підприємства та приймати рішення у взятті таких зобов'язань чи їх уникненні [4; 5].

Для вирішення проблем, пов'язаних із обліком фінансових витрат, на наш погляд, потрібно:

- у П(С)БО 31 “Фінансові витрати” зазначити чітку класифікацію фінансових витрат, яка буде узгоджена із Планом рахунків бухгалтерського обліку;
- для уникнення проблем, пов'язаних із визначенням, до якого виду діяльності (інвестиційної чи фінансової) належать витрати, у плані рахунків класу 9 виділити рахунок для обліку витрат інвестиційної діяльності;
- у синтетичному рахунку 79 виділити субрахунок із назвою “Результат інвестиційної діяльності”, на який будуть списуватися витрати від інвестиційної діяльності.

Висновки. Фінансовими витратами вважають ті витрати звітного періоду, які було понесено підприємством для сплати відсотків за кредит, облігації та інші цінні папери, а також витрати, пов'язані із залученням позикового капіталу. Запропоновані етапи капіталізації фінансових витрат мають полегшити роботу бухгалтера при визначенні понесених витрат на створення кваліфікаційного активу. Існує безліч проблем, невирішених у порядку обліку фінансових витрат, особливо після введення обов'язкової їх капіталізації, отож, ця проблема не втрапить свою актуальність і надалі.

Література:

1. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – [3-тє видання, випр. та доповн.] – К. : Т-во “Знання”, 2000. – 587 с.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
3. Левицька С. О., Кужельний М. В. Організація обліку : [підручник] / С. О. Левицька, М. В. Кужельний. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
4. Ловінська Л. Г. Бухгалтерський облік : [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / Л. Г. Ловінська, Л. В. Жилкіна, О. М. Голенко та ін. – К. : КНЕУ, 2002. – 370 с.
5. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. ; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – [6-те вид., перероб. і допов.] – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, затверджено наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р., із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України № 1591 від 09.12.2011 р. [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 “Фінансові витрати”, затверджено наказом Міністерства фінансів України № 415 від 28.04.2006 р., із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України № 1591 від 09.12.2011 р. [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>.
8. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посібник] / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.